

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO SINDIKATA PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 9

Cjubljana 1. maja 1950

Leto I.

Naj živi 1. maj,

PRAZNIK DELOVNIH MNOŽIC

Prvi maj, praznik naših delovnih množic, praznik delovnega ljudstva vsega sveta, proslavljamo v času ogromnega ustvarjalnega dela in poleta ter novih zmag v boju za ostvareitev in čim prejšnjo doseganje petletnega plana, v boju za trden in demokratičen mir, za enakopravnost in prijateljstvo med vsemi svobodoljubnimi, demokratičnimi, naprednimi in poštenimi ljudmi sveta.

Naši delavci se bijejo v vseh industrijah za čim boljše storilnost dela, za čim hitrejši tempo razvoja naše industrije, naši kmetje delajo na polju z velikim poletom, da bi bila letošnja žetev čim večja ter z vsemi silami prispevajo svoj delež k razvoju socialističnega kmetijskega gospodarstva in živinoreje, naši intelektualci bogatijo s svojimi veličastnimi napori znanost, tehniko in kulturo naše države.

Z naglim tempom dela in razvoja smo prekosili vse dežele, ki so bile od vojne manj porušene kakor naša. Svet se nam čudi, da smo toliko napredovali in toliko ustvarili s pomočjo svojega uma in spročenih delovnih rok. Naša stavba raste iz dneva v dan. Številne tovarne, hidrocentrale, združni domovi, proge in ceste, nove hiše, vasi in mesta, izsušena močvirja, vse to kaže naše skupne napore, našo nepremagljivo voljo, da bomo kljub vsem težočam izvojevali socializem, pa četudi nam stavlajo ovire vsepovsod in nas podlo klevetajo dan na dan. Odgovor vsem klevetnikom je naša stavba, ki raste, raste. In v njej raste naš človek, človek dela in radosti, ki se trudi, da bi iz naše domovine nastala nova domovina, dom sreče.

Vsi naši uspehi, ves trud našega delovnega ljudstva je sijajen odraz velike domovinske ljubezni in politične zavesti ter brezmejnne vdanosti naših delovnih množic našemu državnemu vodstvu, Komunistični partiji Jugoslavije s tovarišem Titom na čelu. Pod tem varnim vodstvom trdno korakamo k novim uspehom in k popolni zmagi socializma v naši državi.

O vsem tem naj vam zapoje naš praznik, prvi maj!

Skrb ljudske oblasti za prosvetno delo

Naša Partija in naša vlada posvečata veliko in neprestano skrb vzgoji naše mladine, kar se zlasti jasno odraža v resolucijah III. plenaruma CK KPJ in IV. plenarnega zasedanja CK KPS ter v ukrepih naše vlade, ki jih je ta izdala že pred resolucijo, zlasti pa po njej.

V spoznanju, da morejo socialistični ustvaritelji le izobražene množice, omogoča naša ljudska oblast slehernemu državljanu, da si pridobi obširno znanje. Naše šole danes niso več privilegij otrok premožnih staršev. Znanja željno mladino socialno šibkejših roditeljev podpira naša ljudska država z izdatnimi štipendijami (v Sloveniji samo za srednje dijake in študente) in za srednje dijake in študente. Naše šole letno ca 100 milijonov dinarjev, odpira in vzdržuje internate, odpira nove šole, nabavlja učila itd. Z mnogovrstnimi tečajji, krožki in ljudskimi univerzami ter delavskimi gimnazijami pa nudi izobrazbo tudi vsem onim, ki si je v svojih mladih letih v kapitalistični državi niso mogli pridobiti. V naši socialistični državi je odstotek proračunskih izdatkov za šolstvo in izobrazbo množično ogromno porastel in je prav gotovo, da se bo še stopnjeval, kar pa je seveda povsem naravno.

Polna skrb naše politične in upravne oblasti pa je prav tako posvečena našemu učnemu kadru. Ljudska oblast visoko ceni umske delavce, ki posredujejo znanje svojemu ljudstvu. Da jim omogoča čim boljše delovne pogoje in življenjske prilike, je izdala v korist prosvetnih delavcev že več uredb (o stanih in kurivih, o prednosti pri preskrbi, o izkoriščanju šolskih vrstov, o dodatkih za težka mesta itd.), v pripravi pa so tudi nove uredbe, ki bodo še močno izboljšale njihov materialni položaj. Pravkar je izšel pravilnik o povišicah osnovne plače po službenih letih, o položajnih dodatkih in honorarjih. Vlada pripravljala tudi zvezni pravilnik o dodatkih v naravi za vzgojitelje, učitelje osnovnih šol in sedemletk ter profesorjev nižjih gimnazij, ki bo dajal našim prosvetnim delavcem na vasi še več ugodnosti kot jih dajejo republiška navodila.

Posebej je treba omeniti skrb naše ljudske oblasti za učitelje-novince. Po zvezni uredbi prejme vsak

učitelj na vasi ob prvem nastopu službe 80 točk za nabavo najpotrebnejšega industrijskega blaga. Poleg tega je v pripravi predlog, da bo prejel učitelj-novinec tudi znatno denarno podporo ob odhodu na prvo službeno mesto. Kolikšna je razlika, če primerjamo ta dejstva s položajem učitelja-novince v stari Jugoslaviji, ko so kapitalistični oblastniki po večletni brezposelnosti pogladi sestranskega novince na delo s 750 din mesečnih bruto prejemkov ali pa celo samo z miloščino 400 din (bednostni fond). Poročeni učiteljski pari pa so bili še prav posebno prizadeti: žena-učiteljica je delala le za polovično plačo, saj ji niso priznali nikakih draginskih doklad. In kdo se ne spominja zloglasnih napredovanj? Kdor se ni docela udinjal režimu, je le težko dosegel pravico. Pomanjkanje sili k pokorščini, so računali siti oblastniki.

Naša ljudska oblast pač vse drugače ceni delo naših prosvetnih delavcev, ki po svoje pravilno in obilno prispevajo k socializmu, k lepši bodočnosti vsega našega ljudstva. Napornemu delu prosvetnih delavcev daje za to priznanje v raznoterih oblikah.

Letos je zvezno ministrstvo za znanost in kulturo razpisalo nagrade, ki jih bo podelilo ob koncu šolskega leta najboljšim šolskim kolektivom in posameznikom. Za Slovenijo so razpisane naslednje:

Ena nagrada za najboljši kolektiv osnovne šole 100.000 din; dve

Še en napad na sindikat prosvetnih delavcev Jugoslavije

»Rad« objavlja v svoji letošnji 89. številki naslednji članek predsednika Centralne uprave Sindikata prosvetnih delavcev tov. Nedeljka Savića:

Za zgledom Sekretariata Svetovne sindikalne federacije gredo po informbirojevski razbijaški poti tudi nekatere strokovne sekcije Svetovne sindikalne federacije. Vodilni funkcionarji strokovnih organizacij kar tekmujejo, kdo bo bolj očrnil svobodno sindikalno gibanje delavskega razreda Jugoslavije. V tej prav nič častni gonji prednjači v zadnjem času sekretariat Mednarodne zveze sindikalnih prosvetnih delavcev.

»Humanité«, organ komunistične partije Francije, prinaša naslednjo vest: »Sekretariat Mednarodne zveze sindikatov prosvetnih delavcev je na podlagi mandata Izvršnega biroja sklenil, da prekine vse zveze s funkcionarji Titovih sindikatov prosvetnih delavcev.« Da bi na kakršen koli način utemeljil ta diskriminatorni in nedemokratični postopek, se sekretariat zamen prižadeva, izmisliti si vsaj nekaj razlogov. »Humanité« nadaljuje: »... vodilni funkcionarji Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije delajo v skladu s Titovo vlado, ki je podvzela ukrepe fašističnega značaja proti desetnam učiteljev in profesorjev, ki so zvesti stvari internacionalizma. Isti funkcionarji so napadli Mednarodno zvezo sindikatov prosvetnih delavcev, ko je ta intervenirala v korist svobodnega pouka, ki ga ogražajo agenti ameriškega imperializma, ki skušajo organizirati psihološko pripravljeno za novo vojno, in to predvsem z izredno močno kampanjo med prosvetnimi delavci in po šolah.«

Od laži, s katerimi so izpolnjeni stolpci »Humanité-ja« drži samo to, da je sekretariat MZSPD interveniral za prosvetne delavce, ki naj bi bili baje zaprti zato, ker so ostali »zvesti stvari internacionalizma«. Ta intervencija pa je bila napravljena le zato, da bi se našel kakršen koli izgovor za nečastno in diskriminatorno vlogo funkcionarjev MZSPD do Sindikata prosvetnih delavcev Jugoslavije v zvezi z znanstveno manifestacijo, ki je bila februarja v Parizu v počastitev učenjaka Henri Vallona. Kakor je znano, je bil svoječasno pozvan na to manifestacijo tudi SPDJ. Ko pa je ta določil svoje delegate in o tem obvestil sekretariat MZSPD, je bil na surov in nekulturn način prejšnji poziv preklican samo zato, da bi predstavnikom Jugoslavije onemogočili povedati resnico o socialistični gra-

nagradi za najboljša kolektiva DID-a, prva 80.000 din, druga 75.000 dinarjev.

Razen teh je razpisalo ministrstvo za prosveto LRS še naslednje nagrade:

Eno nagrado najboljšemu kolektivu srednje šole 100.000 din; eno nagrado najboljšemu kolektivu dijaškega doma 50.000 din.

Poleg tega bosta podelila tako zvezno kot republiško ministrstvo za prosveto tudi nekaj nagrad za posameznike.

Prav gotovo je, da bodo tudi oblastni ljudski odbori in okrajni ljudski odbori našli primerna sredstva, da bodo ob sklepu šolskega leta tudi sami nagradili najbolj prizadevne in najbolj uspešne prosvetne delavce. Ti pa bodo bodisi kot kolektiv bodisi kot posamezniki, v plemenitem tekmovanju do sklepa šolskega leta še pomnožili svoje delovne napore, sebi v zadovoljstvo in skupnosti v korist.

B. V.

ditvi naše domovine in o dosledni socialistični vzgoji jugoslovanske mladine. Po tem neprijateljskem ravnanju, ki ga je Centralna uprava z vso pravico obsodila, je sekretariat MZSPD po pooblastilu Izvršnega biroja z dopisom z dne 15. marca t. l. poizkusil najti opravičilo s tem, da je očital CU SPDJ, da ni odgovorila na vprašanje v zvezi z več desetnamimi aretiranih prosvetnih delavcev. Toda telegram, s katerim se naši delegaciji zabranjuje prihod na manifestacijo v čast Henri Vallona, je prispel prej ko katero koli vprašanje v zvezi z »aretacijami«. Ta dejstva pričajo, da imamo opravka z navadno provokacijo, s katero se naj bi opravičil nedemokratični in sramotni postopek do prosvetnih delavcev Jugoslavije. Zato je CU SPDJ takoj po prejemu pisma Sekretariata z dne 15. marca, odgovorila naslednje:

»Pri nas ni prosvetnih delavcev, ki bi bili zaprti zato, ker so ostali zvesti stvari mednarodne solidarnosti in boju proti imperializmu«. Nasprotno, prostost je bila odvzeta saboterjem naše socialistične izgraditve, sovražnikom svobode in neodvisnosti naše domovine, s samim tem pa tudi neprijateljem stvari mednarodnega delavskega gibanja.

Glejte, kaj pravi ing. Milovan Bogdanović, višji asistent agronomske fakultete v Zemunu, eden od bivših »zapornikov«, ki jih ščitite:

»Po resoluciji Informbiroja sem bil prijat zaradi sovražne dejavnosti proti državi in narodom FLRJ. Tako v zaporu kot pozneje na družbeno-koristnem delu mi je ljudska oblast omogočila, da sem po časopisih in po kulturno-prosvetnih manifestacijah spoznal resnico in se s tem otresel zablode, zaradi katere sem prišel na sovražno pozicijo do svoje domovine in svojega naroda. Ko se je ljudska oblast prepričala o iskrenosti mojega mišljenja, mi je vrnila svobodo in me postavila na isto delovno mesto, kot sem ga imel preje — s čimer me je ponovno vključila kot znanstvenega delavca v izgradnjo naše socialistične domovine.«

Po čudni resoluciji Informbiroja, ki jo je II. kongres SPDJ aprila 1949 soglasno obsodil, so se delavci Jugoslavije in vsi jugoslovanski narodi še tesneje zgnili okoli svoje Komunistične partije in tovariša Tita, in sklenili, da bodo kljub ekonomskemu in političnemu pritisku tako zapada kot zhoda z lastnimi silami izgradili socialistično domovino.

...izgrajajoč socializem, naši narodi niso mogli pristati na politiko neenakih odnosov med narodi, ki so jo pričeli diktirati voditelji VKP(b) in informbirojevskih držav. Vsiljeno jim borbo za neodvisnost lastne države, za pravilne in enakopravne odnose med narodi, v prvi vrsti pa med socialističnimi državami, so naši narodi sprejeli z največjo odločnostjo, ker se zavedajo, da služijo s tem stvari miru in bratskega sožitja vseh narodov. Zato naši narodi niso mogli trpeti med seboj poedince, ki so prešli v službo sovražnikov vseh s krjavo izvojevanih pridobitev socialistične revolucije in socialistične izgradnje. Naravno je tudi, da se je ljudska oblast poslužila proti njim tistih ukrepov, ki jih predvideva zakon. Jasno je torej, da peščici prosvetnih delavcev v Jugoslaviji ni odvzeta prostost zato, »ker je ostala zvesta stvari mednarodne solidarnosti, ampak ravno narobe.«

Tako je torej z »ukrepi fašističnega značaja nad desetnamimi učiteljev in profesorjev«, ki jih ščiti sekretariat MZSPD!

Po objavi teh dejstev o »aretiranih internacionalistih« v Jugoslaviji, bo naprednim ljudem vsega sveta jasno, da je sekretariat MZSPD izkoristil mednarodno organizacijo prosvetnih delavcev za zlohotno gonjo proti naši državi in njeni socialistični izgraditvi. Tako je seveda tudi razumljivo, da je sekretariat po »mandatu« Izvršnega biroja prekinil vse zveze z vodstvom Sindikata prosvet. delavcev Jugoslavije, ne glede na to, da je s tem pogazil vse demokratične principe in odredbe Statuta, na katerih je osnovano delo Mednarodne zveze sindikalnih organizacij. Nam so te metode dobro znane, kakor tudi način, ki karakterizira ta postopek, saj so to preizkušeni triki Informbiroja, ki se jih ta v obilni meri poslu-

žuje v vseh mednarodnih organizacijah tedaj, kadar gre za socialistično Jugoslavijo.

Nas prav tako ni iznenadila nesramna in zlohotna izmišljotina, da je baje naše vodstvo »napadlo« Sekretariat MZSPD, ko je ta interveniral za svobodo pouka, ki jo ogražajo agenti ameriškega imperializma, saj take intervencije nikoli niti bilo ni, niti bi jo mogel podvzeti nekdo, ki ima poštene namene. Mednarodni javnosti in vsem poštenim znanstvenim in javnim delavcem so znane socialistične smernice pa tudi ogromni uspehi, do katerih so naši narodi pod vodstvom Partije in tov. Tita prišli v pogledu socialistične preobrazbe našega šolstva, prosvete in kulture. Te uspehe pozna tudi današnje vodstvo MZ SPD, saj jih je svoječasno navajalo kot primer. Prav zato so se morali informbirojevski trabanti v sekretariatu MZ SPD umikati s terena stvarnosti in dejstev na teren laži in obrekovanja.

In kaj naj rečemo k bedni in zlohotni obtožbi, da se »vrši psihološki pritisk« na prosvetne delavce Jugoslavije za novo vojno. Ko bi imeli voditelji MZSPD le še trohico poštenja in vesti, bi se vsaj za trenutek ustavili ob tej nesramni žalitvi.

Delovnemu ljudstvu Jugoslavije in vsej poštenu mednarodni javnosti je znano, s kako gorečim patriotizmom se je ogromna večina prosvetnih delavcev skupaj z vsem delovnim ljudstvom borila za čast in neodvisnost svoje domovine. Castno in do smrti v službi naroda in delavskega razreda je na tisoče prosvetnih delavcev vzdalo svoja življenja v temelje nove, socialistične Jugoslavije.

S še večjim zanosom in neuklonljivim samozrtvovanjem pa so prosvetni delavci skupaj z vsemi delavci naše domovine dajali in še dajejo vse svoje sile za izgraditev nove socialistične kulture in prosvete. Zavedajo se, da narodi Jugoslavije niso nikoli v svoji krvavi toda slavni zgodovinski preteklosti od nikogar dobivali darov in da so si svojo, s gorjo pridobljeno svobodo ustvarili le z lastnimi napori in z lastnimi silami. Zato tudi niso mogli pristati na neenakopravne odnose, pa naj bi jih razglašal kdor koli. Mi sporočamo sekretariatu MZ SPD, da s takimi napori pridobljene neodvisnosti ne more ogražati »delo agentov ameriških imperialistov«, ki so si jih izmislili informbirojevski možgani, še manj pa jo morejo ogražati diskriminatorno ravnanje, raznovrstni ekonomski in politični pritiski, obmejni incidenti ali pa grožnje oboroženih armad, ki se sprehajajo ob naši meji. Prosvetni delavci Jugoslavije se zavedajo pomena pridobitve narodnoosvobodilnega boja, zato ne bodo nikoli dovolili, da se kdor koli igra s častjo naših narodov in z revolucionarnimi uspehi v izgraditvi naše socialistične domovine. Zato so razlage sekretariata MZSPD in njegova tako imenovana skrb za svobodo pouka v naših šolah zgolj licemerstvo, ki naj prikrije imperialistične zahteve vodstvu SZ in informbirojevskih držav, in brezstidno obrekovanje in žalitev prosvetnih delavcev Jugoslavije, ki z ostalimi delavci naše domovine grade socializem.

★

PIONIRJI

dr. Kidriču v slova

Pokojni prezident Akademije znanosti in umetnosti dr. France Kidrič je obiskoval v svoji mladosti osnovno šolo pri Sv. Križu pri Rogški Slatini. Iz takratnih šolskih imenikov je razvidno, da je moral na posestvu svojih staršev često pomagati in je mnogokrat moral ostati doma.

Ob sedemdesetletnici njegovega rojstva so mu pionirji poslali brzojavne čestitke in sprejeli od njega toplo zahvalno pismo.

Na dan po njegovi smrti so odšli vsi učenci šole s svojim učiteljstvom na posestvo Knežec. Šolski otroci so med petjem primernih pesmic nakopali zemlje pod Kidričevo lipo, nalomili cvetočih češnjah in hruševih vejic ter brstičnih lipovih šibic in vse poslali v Ljubljano, velikemu rojaku na grob.

Skrbeti moramo, da ustvarimo otrokom, ki bodo jutri zavedni državljani naše države, vse pogoje za dobro in pravilno vzgojo, da bodo zdravi in dobro vzgojeni državljani socialistične Jugoslavije.

TITO

Pismo uredniku

Ali nimamo preveč papirja? Bogme, da ga imamo!

Če drugače ne, kadar te zagrne naša administracija s kopico akrov, za važnimi in nevažnimi poročili, statistikami, ukrepi, nalagami — takrat si gotovo pričrpan, da papirja še ne bo tako hitro zmanjkalo. Saj poročila so potrebna in evidenca tudi, kako naj drugače vedo, kaj se godi tam pod Gorjanci ali za Pohorjem. Toda vsaka stvar ima svoje meje.

Vsak upravitelj bi po vsej pravici moral imeti še svojega tajnika. Ali je šola šola ali pa je urad za zbiranje dopisov, poročil in podobnega. In kadar hoče kdo stvari skrajšati, izboljšati, naleti večkrat še na gluha ušesa. Na primer: Poznam šolo, ki je dobila naročilo, naj poroča (tudi negativno!), če je na šoli kaj otrok s tako in tako boleznijo. Upravitelj je hotel biti ekspektiven, zavrtel je telefon in poklical okraj. Zapikl je rekel referent na okraju, sprejemamo samo pisemna poročila. Ali pa drugače: Upraviteljska konferenca je in upravitelji hočejo ustno stresti koš podatkov — papirja ni in znanke so drage. — Ne zadostuje — kaj pa mislite! Kaj bo pa referent delal, ko ne bo imel več grmade papirja pred seboj! Zlasti pa statistike, poročila! Res je, pri nekaterih smo vezani na zvezne forume in nek red mora biti — hotel bi pa poudariti, naj bi bilo vsega manj, le tisto, kar je nujno potrebno, urejeno pa tako, da bo vsakomur razumljivo, pravočasno izvršeno, kjer pa stvari kljub temu ne gredo, naj sledi kazni.

Pa začnimo kar od kraja! Mislim, da preveč pišemo že na posameznih šolah. Tovariši naj kar povedo, kaj vse dobijo kot uradno pošto. Nekdo bi moral analizirati, kaj pride v enem letu na šolo — koliko nepotrebnega papirja, koliko stvari, ki se šole prav nič ne tičejo in koliko takega, kar bi se lahko opravilo mimogrede s kratkim pogovorom na sektorski upraviteljski in ravnateljski konferenci. In za vsak dopis je seveda potreben odgovor. Odpravimo že tisti odgovor za vsako ceno, tako imenovano negativno poročilo. Kdor v roku ne odgovori, je dal negativno poročilo, če pa je zamudil kako zares važno stvar, naj ga okraj pokliče na odgovor. Le manj papirja!

Predvsem bi bilo seveda treba točno določiti, komu smo prav za prav podrejeni. Mislim, da smo formalno vsaj okrajnemu poverjeništvu za prosveto in da bi papirjev, ki prihajajo od drugih v splošnem ne reševali, vsaj tistih ne, ki se ne tičejo šole in njenega neposrednega dela.

Od okrajev pa bi želeli to, da bi nas inštruktorji večkrat obiskovali, vsaj dvakrat letno, če že ne morejo večkrat. In ne samo mimogrede, toliko da se podpišejo, ampak tako, da bomo kaj pokramljali o vseh šolskih zadevah. Potem ne bo treba toliko pisanja. Tako se pa skoraj vse leto ne vidimo in nas mora administrator z okraja spraševati, koliko učnih oseb nas je, če smo še vsi na mestu, če smo opravili izpite in koliko je oddelkov na naši šoli. Teh stvari pa res ni treba spraševati upraviteljev. Mi si mislimo takole natihoma: Kaj le vruga imajo in kaj

delajo na okraju, da nimajo zapisanih teh osnovnih podatkov, saj nam vendar plačo določajo in izplačujejo, pa tega ne vedo, zapisano pa morajo že nekje imeti — saj tičejo vedno v pisarnah, na šole pa jih ni. In naša poročila in zapisniki konferenc pa še referat poleg — tako iz navade jih pošiljamo na okraj in ker nimamo pisalnega stroja, jih z vso resnostjo kaligrafično prepisujemo in pazimo, da ne napravimo na slabem papirju kake packe. Radoveden sem, koliko zapisnikov na okraju prebero — šol je precej, kar nič ne verjamem, da bi se jih kaj prida lotili. Ali je res potrebno pošiljati zapisnike na okraj in delati prepise, da se naši učitelji kar ustrašijo, ko slišijo, da bo konferenca, češ, spet bo treba pisati zapisnik.

O marsičem bi se bilo treba pomeniti, tovariši urednik, ali ne? To neprestano parsiranje mi kar živce razjeda. Mislim, da bi bilo pošteno, če bi se oglašili še drugi tovariši, taki s podeželja in povedali, kako in kaj. In kar naravnost naj bi povedali: to je treba skrajšati, to je treba odpraviti, to napraviti drugače. Potem bi se pa usedli in sestavili kar dober predlog in ni vrag, da nam ne bi prosvetna oblast ustregla. Le oglašite se je treba.

Saj je še cel kup drugačnih problemov. Resolucija III. zasedanja CK KPJ govori na primer tudi o tem, da je treba okrepiti nižje prosvetne organe, da je treba dati šolam večji poudarek, večjo veljavo. Mislim, da bi morali začeti javen pomenek o tem, kakšne pristojnosti je treba dati našim šolam. Vse preveč čakamo danes na migljaj od zgoraj; če bomo nosili večjo odgovornost, bomo bolje delali, o tem sem prepričan. Ne samo, kaj bomo pisali okraju in kaj on nam, kakšne knjige so nam pri administraciji potrebne in kakšne ne, tudi o tem bi se morali pogovoriti, če ne bi katerih stvari, ki jih doslej opravlja okraj, reševali kar sami. Posebno na popolnih gimnazijah, tam so že dovolj močni zavodi. Pa tudi na osnovnih šolah bi marsikaj šlo. Pomeniti se moramo o dopustih, o takih po privatnem poslu, kakor tudi o bolezenskih, o klicanju na različne konference (na dve še greš, na tretjo že ne moreš, ker je le daleč in plašča vse sam — ne moreš, čeprav riskiraš s tem, da te o prvi priliki ozmerjajo, da si oportunist). — Problemov cel kup! Vso našo šolsko upravo bi morali pretrstati tako, da bi do konca šolskega leta zbrali celo grmado dobrih misli in potem za prihodnje leto uredili stvari tako, da bi že takoj ob začetku šolskega leta vedeli, kdaj bo konec, kdaj bo pouk in kako se bo delo razpletalo.

Tovariši urednik, kar pošteno bi bilo, če bi se oglašili tovariši od vseh strani in povedali svoje težobe, pa tudi načrte in predloge — saj težave imamo vsi iste. Od vsega, kar pa bomo predlagali, mora imeti naša skupnost korist. In če napravimo le toliko, da bo vsak učitelj eno uro tedensko imel časa za odmor ali za kvalitetno pripravo na pouk, če samo za dober ščepec bolje uredimo naše delo, ne bo naša diskusija zastoj.

Radi priobčujemo to pismo in se pridružujemo pozivu! (Op. uredn.)

Med našimi slavisti ni malodušja

V nedeljo, dne 23. aprila je imelo Slavistično društvo svoj redni letni občni zbor, ki so se ga udeležili tudi številni zunanji poverjeniki.

Predsedniško poročilo je podala docentka dr. Marija Boršnik, ki je naglasila, da so slavisti imeli letos težje izgube kot katero koli leto poprej: umrli so od sodobnikov največji pesnik, največji pisatelj in največji literarni zgodovinar. Dva od teh sta bila tudi častna člana društva. Za društveno delo je najobčutnejša izguba prof. dr. Fr. Kidriča, ki se je prav v zadnjem času močno prizadeval, da bi čim bolj povezal delo društva z delom Akademije. Njegova smrt je mogoče te dalekosežne načrte omajala, bodo pa prej ali slej izvedeni, ker zahteva to naša stvarnost. Saj je prvi plod tega kolektivnega dela že danes viden: novi Slovenski pravopis.

Priznanje dosedanemu delu pomeni tudi pripravljeno SAZV, da prevzame od naslednje številke Slavistične revije dalje soizdajateljstvo in souredništvo, kar je vsekakor za sluga sedanega uredništva, ki je umelo vzdrževati revijo na tako kvalitetnem znanstvenem nivoju, da uživa ta danes priznanje ne samo v Jugoslaviji, marveč tudi v tujini in nam tako omogoča prepotrebno znanstveno povezavo. Društvo je poleg stikov navezalo tudi čim bolj prijateljske stike z zastopniki sorodnih znanstvenih disciplin, predvsem še z zgodovinarji in etnografi.

Bodoče delo društva se bo usmerjalo v izrazito znanstvena področja, zato bo treba najti za strokovne aktivne srednješolskih profesorjev (vsaj v Ljubljani) novo obliko dela. Bilanca enoletnega dela je pozitivna, čeprav ni toliko opazna znan-

njemu opazovalcu. Društvo je priredilo za svoje člane 23 predavanj, organiziralo je delo za Župančičevo bibliografijo, pripravljalo je strokovni mesečnik za poglobite literarno zgodovinskega, jezikovnega pouka in njune metode, pripravilo vse načrte za nameravano »Slavistično knjižnico«, za katero leže že štirje rokopisi v založbi, čeprav društvu ni zaenkrat uspelo, kljub trdovratnemu prizadevanju, pognati to zadevo v tek (kakor tudi ne zadevo »Klasja čigar 20. številka leži že od aprila lanskega leta pri Državni založbi in čaka na objavo!) Društvo je posredovalo svojim članom nabavo knjig (tudi antikvaričnih), vložilo pa je tudi petično na ministrstvo za prosveto v zadevi honoriranja vseh ur in izrabe počitnic. V tej zadnji stvari je ministrstvo odgovorilo, da ima vsak slavist pravico potegovati se za osvoboditev od vsakega drugega dela v času velikih počitnic, če se namerava v tem času posvetiti študiju in če njegovo tozadevno prošnjo podpre SD.

V počastitev spomina prof. dr. Fr. Kidriča, je društvo osnovalo poseben sklad za nagrade tistim začelnikom, ki se bodo prvič uveljavili s kakim znanstvenim delom v javnosti.

Ob koncu svojega poročila je tov. Boršnikova ugotovila, da je društvo, ki šteje že 431 članov, danes notranje tesno povezano in da združuje v svojih vrstah vse slaviste, ki imajo voljo in sposobnost za delo.

Po poročilih tajnice tov. Jamarjeve in blagajnika tov. dr. Tomšiča je občni zbor sprejel predlagano razrešnico s pohvalo.

Se pred diskusijo in referati je nato občni zbor podelil častno član-

stvo sedemdesetletniku dr. Ivanu Grafenaurju ter šestdesetletnikom dr. Francu Koblarju in dr. Francu Ramovšu.

V diskusiji je tov. Teplj iz Maribora poročal o pripravah za slavistični teden, ki bo v mesecu oktobru, ko bo tudi letošnji plenarni sestanek slavistov v Mariboru, ter o drugem delu mariborske sekcije društva, ki je zaradi potreb v prvi vrsti politično delo in šele v drugi vrsti znanstveno. Skupaj z zgodovinarji hodijo slavisti na teren, zbirajo izraze iz gospodarstva in obiskujejo domove pomembnih mož naše kulturne preteklosti. Enkrat tedensko imajo obvezna predavanja iz slov. književnosti za časnikarje, germaniste in romaniste, ki so se preusmerili, in za slušatelje VPS. Tečaj zelo dobro uspeva. Tov. Teplj je ob tej priliki opozoril tudi na dolžosti Slavističnega društva v zvezi z letošnjo Vrazovo stoletnico, za katero vrši Jugoslovanska akademija že pomembne priprave.

Prof. Bunc iz Kranja je poročal o naporom delu slavistov v Kranju, kjer je prav tako skoraj vse delo nujno usmerjeno v dnevno prakso. Poročal je tudi o stanju parcele v Druholci, za katero se SD bori, da bi si tam postavilo počitniški dom.

Najobsežnejša je bila debata po obeh referatih, od katerih je v prvem prof. dr. Anton Ocvirk osvetlil vprašanja naše primerjalne literature in literarne teorije, v drugem pa prof. dr. Bajec nekatera vprašanja slovenske lingvistike.

Iz prvega referata omenjamo zahtevo po pregledni zgodovini svetovnega slovstva ter po delih, ki bi obravnavala stilistiko in poetiko. Seveda morajo ta dela zrasti iz domačih tal, kar seveda pretega moči posameznika. Delo bo treba organizirati približno tako, kot je to napravil inštitut za jezik na Akademiji.

Iz referata dr. Bajca povzemamo: »Razumljivo je, da so bila prva povojna leta dokaj redka pomembnejših dogodkov z lingvističnega torišča. Omembe vredna je prav za prav samo Slovenska slovnica iz leta 1947. Čeprav je bila izdelana v ve-

liki naglici in je zato pomanjkljiva, je danes ta slovnica normativna, namenjena šolski in izvenšolski rabi. Če pomenja v splošnem korak naprej, je kot šolski učbenik brez dvoma korak nazaj.

V naslednjih letih pa sta se izoblikovali dve izraziti slovenistični središči: pri SAZU in pri Slavističnem društvu. To daje s svojo revijo tudi lingvistom dovolj priložnosti, da se razmahnejo, onemu pa načeljuje centralna osebnost naše lingvistike prof. Ramovš. Njegov inštitut za slovenski jezik je prav v teh dneh dal na svetlo novi obširni Slovenski pravopis.

Obe središči sta se močno zblizali, saj pa je tisto sodelovanje tudi nujno, ako pomislimo na obsežen program SAZU, kot je opisana slovnica slovenskega jezika, historična slovnica, lingvistični atlas, topomastični in terminološki slovar. Pozabiti seveda ne smemo tudi jezikovne posvetovalnice.

Kako pa bomo mogli to ogromno delo opraviti, ko slovenska lingvistika nima mladega znanstvenega naraščaja! Izmed 240 slušateljev se jih je peščica zanimala za vprašanja sodobnega knjižnega jezika. Pa ne, da bi današnji študentje-slavisti ne imeli dobre volje. Toda predmet jim je razbit na toliko delnih izpitov, da ne vidijo več predmeta. Še bolj žalostno pa je to, da se absolventi izmikajo srednji šoli in to prav sedaj, ko je potreba največja, ko so nekateri slavisti do nevezdržnosti obremenjeni.

Dočim imata tako osnovna šola kot tudi strokovna šola že svoje jezikovne vadnice, jih gimnazija še vedno nima! Po čigavi krivdi? Nikakor ne gre, da bi vse delo obležalo na ramah starejših slavistične generacije, čas je že, da stopajo v ospredje mlajši.

Pa debatati, ki je osvojila še marsikak problem, so bile volitve novega odbora SD. Za predsednika je bil soglasno izvoljen Alfonz Gspan, vodja rokopišnega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice. V odboru so še tov. dr. Slodnjak, dr. Boršnik, dr. Tomšič, dr. Legiša, Merhar, Jamar, Smolej, Mahnič in Mrs.

Nekaj šolskih vprašanj

Članek tovariša Snuderla me je izzval, da pišem tele vrstice, v katerih bi se rada spoprijela s trditvijo, da po naravi ni manj ali bolj nadarjenih ljudi.

V Pedagogiki dr. Schmidta stoji: Ni po naravi sposobnih in nesposobnih, talentiranih in netalementiranih ljudi.

Zelim pojasniti o tej stvari. Ne razumem je.

Zakajček bi vprašal: Kako to, da je Prešeren znal tako lepo izoblikovati svoje misli in jih v tako divnih verzih zlitii na papir. Prav gotovo je v njegovem času in tudi pozneje živelo več ljudi, ki bi želeli imeti njegovo sposobnost, njegov talent, a ju niso imeli.

Zakaj je Edison izumil toliko koristnih reči? Zakaj ni tega izumil kdo drugi, na primer kak Gornik Peter. Ali je bolj ali manj sposoben človek, ki s svojim umom zna prodrati v bistvo znanstvenih problemov in jih zna tudi razvozlati.

Zakaj je Župančič znal slovenske besede nanizati v tako ljubke skupine, ki ganejo čitatelja pionirčka prav tako kot zrelega moža, zakaj pa jaz tega ne znam, čeprav znam slovenski?

Zakaj imam v razredu učenca, ki pet let obiskuje prav isti oddelk kot vsi ostali učenci, ki prejema od svojega učitelja prav tisto kot vsi njegovi vrstniki, pa v petih letih ni prišel do tega, da bi razumel, da je tri in pet osem, kar lahko zapo- vede sicer petletni otrok, če mu to ponazorijo. Zakaj pa njegovi bratje in sestri, ki so živeli pri istih starših, jedli iz iste skledke kot on in prejeli isto nego in vzgojo kot on, niso duševno topi?

Zakaj sta bila brat in sestra — dvojčka — v mojem razredu tako različnih duševnih zmognosti? Brat je bil najboljši učenec ne le v razredu, temveč na vsej šoli, sestra pa ob vsem prizadevanju ni in ni mogla nikamor naprej. Dispozicije rojstva sta imela enake, ker sta se razvila iz dvojredne semenske stanice. Živela sta že od svojega spočetja vedno v isti okolici. Tudi sicer sta se vedno družila, imela isto vzgojo, dihala isti zrak, jedla isto hrano. Vendar je bil brat sposoben, sestra pa ne.

Vidim, da so med nami nekateri, ki nas prekašajo po svojih duševnih zmognostih. To so vrhovi, so talenti. So pa med nami tudi ljudje s podpovprečno duševno zmogljivostjo. Statistike o nepismenih ljudeh, ki so bili osem ali sedem let v šoli, nam to povedo.

Zdaj pa se vprašujem, ali je res otrok samo prazna tabla, na katero pišejo vzgojitelji, ga izoblikujejo tako kot sami hočejo...

Zakaj pa nimamo dveh Prešerenov, dveh Župančičev, dveh Karde- ljev? To so vendar ljudje, ki so bolj sposobni od nas navadnih smrtnikov.

Potemtakem imamo po naravi sposobne in nesposobne ljudi, talentirane in netalementirane. Ali ne? —

Neuspehi v naših tretjih razredih ne izvirajo iz nesposobnosti otrok, temveč imajo drug vzrok. Tako je, kot je čisto pri odraslem človeku, Danes si moram pripraviti načrt, popraviti slovenske naloge, napisati referat za sindikat, prečtati govor tega in tega. Ko pa si sedel k delu, je te zmotil nepričakovano obiskovalec in ti naročil, da moraš voditi ta in ta sestanek. No — in iz vsega tvojega načrta ni bilo nič. Ne tega ne onega nisi opravil; če si pa, je bilo površno. Prav tako se godi z našim šolarčkom in dijakom.

Profesor matematike: Za domačo nalogo to in to!

Profesor risanja: Narišite perspektivno kuhinjski stolček!

Profesor prirodopisa: Naučite se o vidri!

Profesor petja: Ob šestih bo pevska vaja!

Profesor slovenščine: Pesem Brodnik napišite v prozil!

Oče (doma): Skoči mi po cigarete!

Mati (doma): Nekaj polen mi razcepi!

Pionirski voditelj: Takoj prinesi članek za stenšas!

In ti, dvanajstletni junaček, kje boš zagrabil, da bo zalego! Vsega itak ne boš mogel, to si dobro po- tuhtal. Greš pač raje žogo brcat. Ela.

★

EKSKURZJE NA BLED

Opozarjamo vse šole in skupine prosvetnih delavcev, ki nameravajo napravljati ekskurzije na Bled, naj se zaradi prenočišč in prehrane obračajo izključno le na »Putnika«, ne pa na šolsko upraviteljstvo na Bledu, ki nima nikakršne možnosti za preskrbovanje prehrane ali prenočišč, tudi ne v šolskem poslopju, pa tudi ne možnosti za intervencije pri podružnici Putnika na Bledu.

Iz tovarne učil v Črnomlju

Tako v proizvodnji kakor pri gradnji se Tovarna učil v Črnomlju bori z osnovnimi težavami.

Stanovanjska kriza v vsem Črnomlju je tako velika, da je že problem, kako najti eno samo prenočišče. Tovarna potrebuje do 40 novih strokovnih moči, mojstrov in pomočnikov, da bi se razvila v zajeten obrat. Ti bi se dobili, če bi jim mogla tovarna nuditi vsaj zaslina bivališča. Ker proizvodni plan tako v količini kot v kakovosti zahteva nove strokovne moči, ki jih iz vrst Črnomeljcev ni dobiti, ima izvršitev plana pečat neke neotrnosti. Dobili so sicer barako za 40 prenočišč, manjka pa še strehe za okoli 100 oseb.

ŠOLSKE KNJIGE

Ni jih in ni. To dela pregljavice vsem brez izjeme: učiteljem, učencem in njihovim staršem. Šolskih knjig ni in ni, ne teh, ki jih res ni, in ne teh, ki bi lahko bile, ker so. Da bi vsaj te dosegli, ki »so«, je ministrstvo odločilo, da dobe nove knjige le tisti dijaki, ki stare od- dajo, način, ki so ga menda s pridom uvedli pri embalah, zabojih in steklenici. Pri šolskih knjigah je pa sto pomislekov in zaenkrat ni vidnega uspeha.

Resnično jezi učitelja, da ni niti tistih knjig, ki si jih običajno učenci niti ne hranijo in ne uporabljajo vzdržema več let, kakor n. p. slovenskih beril. Prve izdaje je bilo pred leti za razred dovolj, drugo nekoliko spremenjeno izdajo so kupili naslednje leto vsi tisti, ki so imeli prvo, in tisti, ki te niso imeli, tako da so imeli mnogi po dve. Naslednje leto pa zopet polovica naslednjega razreda ne more dobiti berila. Kam so izginila, če jih učenci ne čuvajo in »nočejo« oddati? Po nagovarjanju v lanskem razredu, bi jih oddali svojim naslednikom, pa jih nimajo več... Kam so izginile, se ne da dognati. Ni jih, pa jih ni. Platonična groznja ministrstva nima uspeha, zato je treba seči po samopomoči, s čemer bo pomagano staršem, učencem in šoli.

Za marsikaterega očeta bi bile knjige drage, ko bi bile na razpolago vse na enkrat, tako da je zopet vesel, da jih ni, a v skrbi za uspeh svojih otrok le jadikuje za njimi. Od pomoči je potrebna vsem, pride pa naj po že izkušnih poteh.

Na klasični gimnaziji v Mariboru je bila nekoč zavodna knjižna zaloga; ustvaril jo je po dogovoru z ravnateljem dr. Tomiškom za- služni profesor dr. Anton Dolar. Zanj ni bilo treba niti denarnih sredstev, ker so dijaki prav radi plačevali obrabnino za izposojene knjige, drugi pa po uporabi kar dnovali svoje knjige po uspešno dovršenem razredu.

Tako nekako naj bi bila urejena tudi sedaj samopomoč glede učnih knjig, ker sicer ne pridemo iz teh neprilic.

Na vsakem učnem zavodu naj ustanove posebno zalogo učnih knjig, katere upravo prevzame kak član učiteljskega zbora, ki bo imel pač mnogo posla ob pričetku in koncu šolskega leta, med letom pa le, ko izide kaka nova učna knjiga.

Založba knjig, pri nas Državna založba Slovenije, naj zahteva za knjige ves znesek, vendar plačljiv šele v štirih letnih obrokih, ker je pač skrbeti za to, da ostanajo knjige vsaj štiri leta v uporabi. Seveda je naročiti le tiste knjige, ki jih bodo učenci tistega zavoda potrebovali in tako radi plačevali zanje vsako leto vsaj 25% obrabnino v obliki izposojnine; knjige bi bile torej v štirih letih popolnoma plačane, založništvo bi dobilo denar, starši bi zneska ne občutili, knjige bi bile stalno na razpolago, ker bi jih imela šola sama v evidenci. Izgubljeno knjigo enako kakor znatno pokvarjeno bi pa malomarni učenec moral takoj popolnoma plačati. Ker je verjetno, da bi nekatere knjige trpele celo več ko štiri leta, druge bi pa morda nekateri učenci hoteli po tem času kupiti kot lastnino, bi nastala celo neka zaloga knjig ali denarja, ki bi bila na razpolago za dopolnila.

Uprava šole bi si mogla v takem primeru pomagati tudi z izmeničnim uporabljanjem knjig po razredih ali oddelkih, kar je sedaj prepuščeno dobri volji posameznikov in redko kdaj uspe v celoti. Polovičarstva pa je v šoli itak že preveč; glede šolskih knjig je treba zahtevati, da imajo knjige vsi ali je pa nima nihče, kajti to, da jo imajo samo nekaterniki, kviri disciplino in rodi izgovore.

Šolska uprava na posameznih šolah bo torej poskrbela, da bodo na razpolago izdane knjige, upravnica šolska oblast pa bo gotovo tudi poskrbela, da bodo izšle v najkrajšem času še neizdane, a tako nujno potrebne šolske knjige, da bo pouk uspešen in reden za vse in ne več muka za učitelje in za učence, v veliki meri pa tudi moreča skrb za starše.

Dr. P. Strmšek.

Pa še o pripravi na pouk

V svojem članku »Nekaj o pripravi na pouk«, ki nanj odgovarja v 8. številki »Prosvetnega delavca« tov. —c, sem hotel predvsem podčrtati važnost priprave na pouk, pa naj bo ta pisnena ali ustna. Zavržam črte, da sem se zapletel v nesoglasja, ki so lahko kvarna za resnično kvalitetno šolsko delo. Pa si oglejmo stvar še enkrat in še natančneje!

Mislím, da za stavek: Potrebno je, da je vsaka ura mojstrsko pripravljena, če hočemo, da bo na pravi kvalitetni višini, ni potrebne milostne pritrditve, ampak, da smo si vsi edini v tem, da od take priprave zavisi uspeh pouka.

Navedel sem tri načine pismenih priprav, na katere še danes naleti po šolah vsak šolski inštruktor in inšpektor. Trdil sem in še trdim, da so vsi trije načini pravilni in podčrtavam ponovno, da šele tedaj, če so izvedeni tako, da je vsak dvom o skrbni pripravi na pouk izključen.

Naletel sem na nešteto primerov, ko je učitelj imel v dnevniku v najkrajšo pisno pripravo, pa je bil njegov pouk idejno pravljen, metodično zgrajen, skratka res kvaliteten. Pa sem ga vprašal, kako se pripravljala na pouk, zakaj ne piše dalje in izčrpnejše pismene priprave. In mi je odgovoril: »Vsak dan se pripravljam, ko grem na izdajo, s temeljitim razmišljanjem, kako bi to ali ono snov, ki jo imam zbrano v posebnih zvezkih in ki jo bom prihodnji dan obravnaval, metodično zgrabil, vnesel idejnost in čim boljše podčrtal vzgojni smoter. Še zvečer, ko se vlečem v posteljo, se mi misli neprestano vrte okrog teh problemov, dokler me ne zajame spanec. Ne vem, zakaj naj bi vse te svoje misli na dolgo in široko zapisoval v dnevnik, ko se mi pa ničkokrat zgodi, da mi na podlagi mojega razmišljanja med poukom nenadoma pride še boljše misel za metodičen prijem ali za vzgojen podudarek.« Priznal sem mu velike uspehe pri pouku, pa čeprav ni imel pismenih kilometrskih priprav.

Obratno sem doživel mnogo začaranj pri nekaterih učiteljih, ki so imeli do potankosti izvedene pismene priprave v dnevnikih, kaligra-

fično vzorno spisane, z neštetimi ilustracijami, pa je bil pouk mrtev, neživljenjski, poln verbalizma, ki ga je učitelju vsilila ravno priprava, katere se je togo držal, včasih kar dobesedno. Bil mi je to znak, da je učitelj pripravo prepisal od nekoga drugega iz dnevnika preteklih let. V enem in istem okraju sem naletel namreč na različnih šolah na 12 enakih dnevnikov. Tak prepisan vzoren dnevnik daje res videz dobre učiteljeve priprave, pouk sam pa pokaže dolgočasje, neživljenjskost, nenaprednost. Bojim se, da bodo izvajanja tov. —c tak lov za prepisovanjem vzornih, dolgih priprav in to bi bila gotovo groba napaka.

Nikakor torej ni soditi učiteljevega dela po dolžini njegovih pismenih priprav. Za začetnik so daljše pismene priprave nujne. Navedel sem v svojem članku tudi primer priprave učitelja začetnika, ki pa še nikakor ni »mojstrska«, pač pa je taka, kot si jo je pripravil učitelj-tečajnik sam. In ni slaba. Pa tudi za »nekatero« starejšo tovarišo z nad 30 let službe je res potrebno, da si sestavljajo temeljite pismene priprave, če morajo vsako svojo misel zapisati, ker jo sicer pozabijo. Zato tudi toliko primerov, ko najdeš učitelja s pripravo v roki, ko razlaga.

V čem torej prav za prav tiči bistvo učiteljeve priprave na pouk? V učitelju samem, ki naj nenehno išče poti in sredstva za čim boljše učne uspehe, pa naj se pripravljala kakor koli.

S tem odgovorom zaključujemo za naš list debato, ki bi itak spadala bolj v naše pedagoško glasilo. — Op. ured.

Pred okrajnimi izletmi mladih tehnikov

Mesec maj je tudi mesec izletov mladih tehnikov. Pionirji se skrbno pripravljajo na ta dan. Vsak čas prihajajo zaradi pomoči in nasvetov k tovarišem učiteljem.

Posebna aktivnost se opaža v šolah, kjer delajo pionirji v postajah mladih tehnikov. V tekmovalju, ki se odvija pred okrajnim izletom mladih tehnikov, izdelujejo vedno več brostarskih in letalskih modelov, detektorjev, izdelkov mizarskega krožka. Pa tudi drugi krožki vidno napredujejo. Vsi si prizadevajo za prehodno zastavico.

Poglejmo v sedemletko v Slivnici pri Mariboru, kjer je danes ena najboljših postaj mladih tehnikov v Sloveniji!

V Slivnici je upravnik postaje mladih tehnikov učitelj tov. Potisek. V upravi postaje so še sekretar, ekonom in planer, ki so pionirji. Spočetka so bolj životarji, niso mogli dobiti orodja, materiala, pa tudi inštruktorjev niso imeli. Tovariši upravnik pa je, skupaj s pionirji zavil rokave — in sedaj gre! Prostor za svojo delavnico so dobili v šoli. Sposodili so si dva skobelnika in tri primozke. Na stenah in v omarah delavnice je razvrščeno orodje z napisi. Večji del orodja so prinesli pionirji. Mladinci, ki so njihovi inštruktorji, pa so jim v svojih delavnica izdelali pile, klavirja, loke in drugo. Ker so pokazali toliko iniciative, jim je Mestni odbor Ljudske tehnike Maribor podaril brusilni stroj, vrtni stroj, špiralne svredre, žage in material za izdelavo raznih modelov. Tovarna TAM, ki je prevela patronat nad njihovo postajo, pa jim je podarila elektromotor.

Delavnica je sedaj pionirjem pre-

majhna, zato so razdeljeni v štiri skupine. Vsako skupino vodi inštruktor-mladinec. Vsi trije inštruktorji — tov. Lah, Legat in Borut — zaslužijo za delo s pionirji največje priznanje.

Pionirji so v svoji delavnici izdelali razna učila za šolo, n. pr. škripčevja, več vrst tehnic itd., poleg tega so izdelali letalske modele, ptičke krmilnice, kristalne sprejemnike. Sedaj bodo pričeli izdelovati šahovske figure. Uredili si bodo še dve sobi, tako da bo omogočeno še večjemu številu pionirjev baviti se s tehniko.

Pionirji v Slivnici so zadovoljni, ker se lahko ob zabavi učijo koristnih stvari. Posebno pa so hvaležni svojemu upravniku postaje in inštruktorjem.

V okraju Ptuj sodelujejo v pripravah za okrajni zlet mladih tehnikov poverjeništvu za prosveto, OR LMS in OOLT. Za pionirje pripravljajo razne prireditve. Tako bodo imeli ptujski pionirji 1. maja kakaj tekme na Dravi in avto-moto kros, v Ljudskem vrtu pa bodo tekmovali z letalskimi in brostarskimi modeli. Avto-moto društvo jim je tudi izdelalo dva avtomobila na motorni pogon, s katerima se bodo vozili.

V mesecu juniju bo v Ljubljani I. kongres Ljudske tehnike Slovenije. Za kongres se bodo pripravljali tudi pionirski tehnični krožki s sprejemanjem obvez in tekmovaljem. Izdelovali bodo predmete za razstavo in darila I. kongresu Ljudske tehnike Slovenije. Prav v tem tekmovalju se bodo pionirji s pomočjo učiteljskega pripravljali na delo v postajah mladih tehnikov v času počitnic.

Ali naj gredo v I. razred gimnazije učenci iz IV. ali V. razreda osnovne šole?

Vsekakor iz IV. razreda, saj drugače tudi ni mogoče. Učenci, ki obiskujejo IV. razred na šoli, ki je sedemletka, morajo namreč v V. razred, če so IV. razred dovršili, ne glede na učni uspeh. Ali naj bo na gimnazijah drugače. Tudi učitelji na sedemletkah tarnajo. Kako torej zamčiti boljši uspeh v nižjih razredih gimnazij oziroma višjih razredih sedemletk? Samo s strogim in pravičnim ocenjevanjem znanja v vseh razredih osnovne šole! Kdor ne zna, ni sposoben, naj torej ponavlja. To poudarjamo že precej časa, vendar delamo na koncu šolskega leta vedno iste napake — da namreč razmeščamo učence po razredih tako, da dobivamo primerno številčno zasedbo razredov.

In zakaj naj bi zbirali učence, ki predvidoma ne bi dobro uspevali v I. razred gimnazije, v V. razred osnovne šole? Tudi ta razred ima predpisani učni načrt in potrebuje učence, ki že obvladajo snov nižjih

razredov osnovne šole. Treba bo že enkrat doseči, da bodo učenci višjih razredov osnovne šole, ki dovršijo 6. oziroma 7. razred in prejmejo spričevala za ta razreda — tudi dejansko obvladali snov teh razredov. To pa je mogoče le, če učenci obvladajo snov nižjih razredov — prvenstveno seveda v učenem jeziku in računstvu. Višji razredi v osnovni šoli tvorijo običajno oddelek, kjer se vrši pouk po skupinah. Za tak pouk pa je skupini odmerjenega manj časa in se zato metodični postopek kar najbolj poenostavi. Učenci morajo torej hitro dojemati.

Poleg pravilnega ocenjevanja je treba za večji uspeh tudi intenzivnejšega dela — v gimnaziji pa pravilnejšega prijema v I. razredu. Tu naj bi poučevali le starejši profesorji ali pa absolventi VPS. Tudi v gimnaziji bi morali nadomestiti vse ure, ki odpadajo zaradi boleznih in

PREŠEREN V ŠOLI

Skoraj že sto let se poglabljamo Slovenci v svojega pesnika: sprva smo zbirali drobce njegove poezije, nato jo skušali tolmačiti plaho in negotovo. Šele poslednji čas nam je uspelo, da imamo komentirano izdajo Prešerna, v korist veliko rodu, krivega dokaj zamudno. Ob stoletnici njegove smrti, se zdi, smo blizu pravilnemu tolmačenju, kajti šele zadnja leta so nam pokazala vso globino in dalekovidnost njegove poezije. Zato se mi zdi nepravilno, da obravnavamo Prešerna v šoli enako ko vso dolgo vrsto drugih velikih naših literarnih preteklosti, se omejujemo na podrobno analizo njegove življenjske poti, a ne predelamo njegovih poezij v celoti in popolnosti.

Sedaj, ko imamo komentirano izdajo Prešernovih poezij, bi lahko zapadli v napako iz druge strani: zahtevali bi celotne poezije z razlagami in tako res dosegli do neke mere umevanje in tolmačenje Prešerna. Pri tem bi pa ostal Prešeren še vedno komentorjev in ne naš. Šele, če se sami v poezije poglobimo, kar dosežemo le, če se z njimi temeljito bavimo, šele takrat postanejo te poezije naša duševna svojina. Solniki vemo, da bi naj bilo tako v vsi snovjo, ki jo obravnavamo v šoli, a vemo hkrati, da tega navadno ne dosežemo in se moramo zadovoljiti z golim »znanjem«, ki je formalno dokazljivo in splošno dosegljivo. Pri Prešernu pa moramo doseči več!

V šoli se nam razvijejo slike in biografije Trubarja, Vodnika, Prešerna, Levstika, Stritarja, Jurčiča, Gregorčiča, Aškercarja in naše moderne — poleg vseh drugih — v pravo galerijo, šele utesnjeno slika slika in ime ime. Da bi se nam to ne dogajalo, potrdila se je v »Popotniku« 1948, 93 sl., Narda Zadnek in nam povedala v načelno bogatem in nazorno podanem članku iz prakse: Kako poučuje slovenski jezik. Njen poziv in pobuda sta me potila, da želim povedati, kako bi se naj bavili s Prešernom, da ostane v učenčevi duši na tistem mestu, kamor spada.

Vse pripomočke, ki so nam na razpolago — od slik, muzikalij, rokopisov in »montaž« do poučnih izletov v Vrbo, Kranj in pod slap Savice, smatram za slovensko šolo nujno potrebne, kajti brez tega bi se mogli učiti katerega koli klasika davnih časov, a nikoli našega Prešerna. Zato bi moral biti na sleherni srednji šoli nekaj Prešernov muzejček, kjer bi bile vse izdaje Prešernovih poezij, vse slike Prešerna in njegovih sodobnikov, knjige o Prešernu in njegovih poezijah, hkrati pa še vsi kakor že koli dosegljivi spominski predmeti, ki jih seveda ni vsepovsod, dobe se pa še vendarle. Druga stvar je oblatni poučni izlet na Gorenjsko za vse one razrede, ki so dorasli prešernoslovju — kakor pozneje ob Cankarju na Vrhniko —, kajti vse opisovanje in pripovedovanje ne da niti trohice tega, kar more ustvariti še tako ponesrečen izlet v Prešernovino, pa naj bo potem izlet že priprava ali krona tega študija.

Vsak slovenski srednješolec pa naj zna, še preden dospje do pravega prešernoslovja, njegove poezije v veliki meri že na pamet. Ni prav, da se pri nas memoriranja tako bojimo; to prihaja od tega, ker zahtevamo memoriranje nekako tako, kakor so zahtevali nekoč kazenske naloge... Če pa pokažemo lepoto pesmi in se nam posreči zaneti v mladih glavah ljubezen za pesem, potem ni treba niti poziva za tekmo, kdo se bo pesmi naučil, ko jo že vsi sproti znajo vsaj na pol... Na pol morajo poznati Prešerna že iz ljubezni do Prešerna in njegovih poezij, nekaj pesmi pa morajo znati popolnoma, ker drugače res ni uspeha pri poučevanju, ko se ni na kaj nasloniti.

V tako pripravljenem razredu je veselje študirati Prešerna, ko ni treba viseti na posamezni besedi, imenu, obliki; vse gre kar mimogrede v glavo in srce ter ostane tam.

Naloga je v tem, postaviti vse na pravo mesto in povezati med seboj. Učenec mora imeti in si očuvati pregled nad Prešernovimi poezijami tudi takrat, ko skuša izluščiti iz njih podrobnosti; ta preglednost in enotnost Prešernovih poezij se mi zdi poglavitna zahteva, če jih hočemo res doživeti in popolnoma doumeti.

Šola ne sme biti šablonska in in zato je treba puščati učencem in njihovim posebnim nagnjenjem polnega razuma. Tako bomo našli tudi v Prešernu vse in za vsakogar posebej nekaj zanimivega in nikogar ne bo, ki bi ne hotel sodelovati, če sestavljamo skupno študijo o Prešernu.

Skupaj si zadamo naloge in si jih porazdelimo, da pride na vsakega nekaj, ker vsi tvorimo celoto, ki gradi študijo; nekak kolektiv pri delu za isti cilj. Za podlago študiju postavimo celotne poezije, korespondenco in vso dostopno literaturo. Problemi in vprašanja nastanejo sami, treba jih je le oblikovati in povezati med seboj v skupine po sorodnosti.

Tako nam nastanejo tri skupine vprašanj, ki jih rešujemo kolektivno:

1. Prešernovi nazori:
  - o slovanstvu in ilirizmu,
  - o družbenih prilikah sodobnega in prejšnjih časov,
  - o vladnem valjunstvu,
  - o pobožnjakarstvu in tercijalstvu,
  - o denarnem in duševnem bogastvu,
  - o telesni lepoti in ljubezni,

Ljutomerski prosvet. delavci ne popuščajo

V mesecu marcu je imela podružnica množični sestanek v Ljutomeru. Ob navzočnosti vseh članov podružnice so bila prečitana poročila o delu vseh sektorjev. Na področju podružnice je delalo 9 izobraževalnih tečajev, ki so vsi zaključeni. Ob zaključku tečajev je dobilo osnovno izobrazbo 219 oseb. Na teh tečajih je poučevalo 27 naših članov, ki so usmerjali svoje delo k socialistični preobrazbi vasi.

Po političnem referatu, ki ga je podal sekretar OLO tov. Verdec, je sledilo strokovno predavanje tov. Jamška Svojmira »O družinski vzgoji«. Predavatelj je opisal razvoj obitelji in njene vzgojne prijeme v poedinih fazah družbenega razvoja. Iz predavanja smo povzeli, da je naša obitelj po večini še vedno zaprta vase, konservativna, da vceplja svoje slabosti mlademu rodu. Zato je naloga ljudske države, da nadomesti vzgojne pomanjkljivosti s pravilno vzgojo v svojih vzgojnih ustanovah. Zaradi uspešne NOB so nastale pri nas velike družbene izpremembe. S tem, da smo porušili temelje kapitalistične ureditve, smo spoznali, da je to, kar je bilo dobro

o življenju in smrti,
o naprednih in reakcionarnih silah v življenju in umetnosti,
o pesništvu in umetnosti sploh,
o sodobni slovenski in slovanski književnosti.

2. Prešernove poezije:
o slovanski in slovenski zgodovini,
o klasični mitologiji in književnosti,
o domačih in tujih krajih,
o flori in fauni,
o astronomiji in nebesnih pojavih.

3. Prešernovo umetniško oblikovanje:
po tujih metriških vzorih,
po vzorih naše narodne pesmi.

Vrsta problemov se seveda zahtevne in prirojni po prilikah in osebnem zanimanju učenca in učitelja. Smisel pa je v tem, da zajame pregled delo in dobo, utrdi in dopolni znanje ter napoti učenca, da ustvari nekaj svojega na osnovi Prešernovih poezij. In to lastno delo se mi zdi posebno važno, zlasti še, če je začetno iz lastnega nageba in ne kot prisiljena domača naloga ali obvezni šolski referat. Vendar je tudi to bolj ko nič.

Moramo torej Prešernovim poezijam posvečati nerazmerno več časa kakor ga moremo posvečati drugim našim pesnikom in pisateljem, kar je seveda v skladu z vrednostjo in pomembnostjo pesnika Prešerna. Ker pa stoji Prešeren tako reko kot prvi — za Vodnikom — po času, torej ob pričetku, ko se bavimo z vsebino literarnih del, je tak študij Prešerna hkrati vaja v metodi obravnavanja vseh pesnikov in pisateljev.
Dr. P. Strmšek.

Kako je sindikat Fizkulture zveze Slovenije razgibal svoje člane

Vključiti v delo sindikalne podružnice vse članstvo je namen vsake podružnice. To je kaj težka naloga, posebno še za sindikalne podružnice, ki imajo svoje članstvo raztreseno po vsej Ljubljani.

Take težave ima tudi sindikalna podružnica pri Fizkultureni zvezi Slovenije, saj spada med tiste »nesrečne« podružnice, katere članstvo se nahaja na dvajsetih mestih Ljubljane, in to z različnimi delovnimi urami. To je tudi eden od vzrokov, da podružnica ni pokazala doslej elana, kakršna je potreben vsaki podružnici. Zainteresirani nad 160 članov, raztresenih po vsej Ljubljani, je bilo težko! To doseči pa je bila že davna želja vseh podružničnih uprav in vseh delovnih članov. Sedanji upravni odbor je v zvezi z volitvami dosegel, da je delo v podružnici vendarle zaživel.

Nekako mesec dni pred volitvami v Zvezni svet in Svet narodov smo sprejeli načrt predvolivnega medgrupnega tekmovalja. Grupe naj bi tekmoval med seboj v 9 točkah. Najboljša ocena za posamezno točko bi bila 10. Plan je obsegal naslednje:

1. Organizirali bomo sestanke s predavanji o pomenu volitev; udeležba 100%.
  2. Članstvo grup se obveže za povprečno 8 ur prostovoljnega dela na vsakega člana.
  3. Poskrbeli bomo za okusno volivno dekoracijo (parole in slike).
  4. Stenčar: katera grupa bo dala največ in najboljših članov.
  5. Množična udeležba na predvolivnih sestankih (terenskih).
  6. Vključitev članov v blagajno vzajemne pomoči, vlaganje prihrankov.
  7. Aktivna vključitev članov v fizkulturena društva.
  8. Katera grupa bo prva volila 100%.
  9. Iz katere grupe bo za 8. marec (praznik žena) sodelovalo največ članov na kulturni prireditvi.
- V začetku marca se je že opazila velika razgibanost med grupami. Vsaka je hotela biti prva. Parole, ki

v kapitalistični družbi, danes večinoma gnilo in nerabno in se mora ali odstraniti ali pa prežeti z novo, socialistično stvarnostjo.

Nova družba zahteva, da vzgajamo našo mladino za skupnost, za socializem. Na tem vzgojnem področju je naša obitelj skoraj brez moči, zato prehaja vzgoja mladine v roke ustanov, katerim prepušča družba večino vzgojnih nalog.

Nekatere sindikalne skupine so že izvršile v čast volitev konsultacije na osnovi članka E. Kardelja: »O ljudski demokraciji v Jugoslaviji«. Razen tega so naši člani sprejeli obširne naloge v počastitev volitev in so jih tudi v celoti izvršili. Obvezali so se, da bodo tudi v bodoče vložili vse svoje sile v šolo, v ljudsko prosvetno delo na vasi in v svojo lastno izgradnjo. Obsodili so sklep sekretariata SSF, da se prekinejo stiki z voditeljem naših sindikatov tov. Gjurjo Salajem in z ZSJ.

Na zborovanju je bilo zaključeno, naj se vsi problemi, nakazani v resoluciji III. plenarnega zasedanja CK KPJ, rešujejo na terenu tako, da pri tem sodeluje vse učiteljsstvo.

so bile pripravljene pred tekmovaljem, so se predelavale, da bi bile čim boljše in boljše.

»No, pridi in poglej« — je dejal član ene grupe članu druge grupe — »boš videl našo novo parolo! Tako so se medsebojno vzpodbujali za čim boljše izvedbo tekmovalja.

Poleg provizorija, v katerem so sedaj prostori Fizkulture zveze Slovenije, se pripravljala teren za nov provizorij iste ustanove, v katerega se bo vselila športna menza. Komaj se je delo dobro začelo, že si lahko tam našel člane sindikata, ki so delali kakor mravlje na mravljišču. Vsakdo med njimi je vedel, kaj dela in zakaj dela. V samih prostorih provizorija pa vise grafikoni posameznih grup, ki prikazujejo razvoj prostovoljnega dela. Članstvo nekaterih grup, ki doslej ni napravilo v sindikalnem delu niti koraka, se je začelo vključevati v vse naše delo, s tem pa tudi močno dvigati moralo podružnice.

Vendar pa niso še vse grupe uspeli pri aktivizaciji članstva. Primer naj bo grupa Mestnega telovadnega odbora, ki ima okoli 50 članov, zaposlenih na 10 različnih delovnih mestih. Ta ni mogla tekmovali v vseh točkah, ker ni mogla kontrolirati dela posameznih članov.

Doseženi uspehi celotne podružnice pa so, posebno če upoštevamo, da je to prvo tekmovalje, zelo dobri. Na množičnem sestanku so bili razglašeni rezultati, ki so dali naslednjo sliko: Prvo mesto je dosegla grupa Telovadne zveze Slovenije, ki je prejela od 90 možnih 78 točk, kar predstavlja 86%. Druga je bila grupa športnih zvez s 57 točkami, tretja je grupa Fizkulture zveze Slovenije z 49 točkami, četrta je grupa Gradbenega odseka z 38 točkami in peta je grupa Mestnega telovadnega odbora s 25 točkami.

Zmagovalna grupa je dobila prehodno zastavico.

Članstvo se je obvezalo, da bo tudi še poslej tekmovalo ter tako dvignilo elan podružnice. Sprejelo je plan prvomajskega tekmovalja, h kateremu je takoj pristopilo.
Ko. - Bo.

Materinščina v novi srednji šoli

Sirom Slovenije so v teh tednih razpravljali strokovni aktivni o naših načrtih in šolski problematiki. Pobudo zato je dala revolucionarna resolucija tretjega plenuma KPJ o šolski vprašanju. Za dokaz, kako temeljito se z nakazanimi problemi bavijo naši arhivi, objavljamo rezultate razpravljanj o pouku materinščine na srednji šoli, kot so nam jih poslali tovariši iz kranjskega okraja. Čeprav pogrešamo v njih konkretnih navedb, ki so uredniškim odborom za sestavo šolskih beril tako zelo potrebne in seveda tudi bolj dragocene kot splošne opombe, katerih upravičenost mora vsak resen prosvetni delavec priznati, so med rezultati teh razpravljanj tudi misli, ki bodo verjetno izzvale še diskusijo in dale s tem pobudo za podrobnejšo analizo. Zaenkrat naj imajo torej besedo strokovni aktivni okraja Kranj, ki so o teh problemih razpravljali na teh skupnih sindikalnih sestankih učiteljskega in profesorjevega, na dveh ločenih sestankih strokovnih aktivov, na dveh sestankih s poverjeništvom in na okrajni konferenci učiteljskega.

I. Splošne pripombe in predlogi

1. Pouk slovenskega jezika na nižji gimnaziji in na osemletki mora **organsko rasti iz osnovne šole**, graditi na temelju, ki ga je učenec prinesel s seboj. Ta temelj pa mora biti dovolj trden, postavljen na živem jeziku. Zato naj se iz pouka slovenskega jezika na osnovni šoli odpravi abstraktno, teoretično in formalistično učenje slovnice. Slovnici pouk naj postane življenjski, sistematično obdelovanje slovnice pa naj se prepusti srednji šoli. Potemtakem naj pouk materinščine v osnovni šoli obsega predvsem tele elemente:

- branje gladko, pravilno, jasno in smiselno;
- pisane pogostih narekov brez pravopisnih napak, v lepi pisavi in čedni obliki;
- sestavljanje prostih spisov in obnov;
- mного govornih vaj in konverzacij;
- sistematično napeljevanje od narečja h knjižnemu govoru;
- bogatenje besednega zaklada in razvijanje izraznih zmognosti;
- prepletanje stvarnega pouka s pripovedovalnim;
- pri učitelju v govoru in pisavi pravilna knjižna slovnica.

2. **Nižja gimnazija in osemletka** naj dasta dijaku trdno znanje jezika, sistematično pridobljeno, da bo absolutno popolnoma obvladal materinščino tako v govoru kakor tudi v pisanju, da jo bo mogel v praksi rabiti z uspehom in gotovostjo ter da bo mogel s pridobljenim znanjem napredovati brez težav na višji gimnaziji in na strokovnih šolah. Poleg tega naj si pridobi dijak v pregledu osnovno znanje najpomembnejšega iz razvoja slovenske književnosti in književne teorije. Ta snov naj bo ob mali maturi zaokrožena celota.

3. **Iz učnega procesa** naj se odpravi vsako šabloniziranje in vsak formalizem, kakor n. pr. razdelitev učne snovi po urah na vse leto, razdelitev vsake učne ure na tri formalne stopnje, določitev obveznega čtiva, zahteva o jemanju slovnice obenem z berilom itd. Tako ravnanje namreč ubija v dijaku in učitelju samoiniciativno in polet, ki sta vendar gonilni sili na poti k uspehu.

4. **Učna snov** naj se razdeli po mesecih (niti po tednih ni treba!) in takšna razdelitev naj velja za vso Slovenijo, da se s tem omogoči nemoten prehod dijakov z ene šole na drugo.

5. Da bi se zares zadržala v našo mladino ljubezen do slovenske knjige, je treba dati dijakom v roke knjigo, najprej domačo, potem tudi prevedeno. Pomanjkanje knjig in učbenikov je največja ovira, da po učenju književnosti in književne teorije postaja že kar iluzorno. Vedeti je treba še to, da je vse naše podeželje, pa tudi vsa mesta razen Ljubljane, izgubilo skoraj vse knjižnice in knjige in da po osvojitvi prihajajo na deželo nove knjige v tako majhnem številu, da pride do njih le prav malo dijakov pa tudi učiteljev. Zato naj se izdajajo knjige v zadostni nakladi, zato naj Klasje redno in hitro izhaja, zato naj vsaka dijaška knjižnica dobi po 50 izvodov vsakega zvezka Klasja.

6. **Vsa znanstvena terminologija** v slovnici, literarni zgodovini in književni teoriji naj bo enotna v vseh učbenikih na vsej gimnaziji. Naj bo slovenska in mednarodna (latinska).

7. **Dobri učbeniki** so prvi pogoj za učni uspeh v obvladanju materinščine, za dosego enotnosti v pouku in šolstvu.

8. **V nove učbenike** naj se ne ntrpa preveč snovi, ampak le najpomembnejše in najboljše, seveda za vsak razred v obliki, ki je za tisto razvojno stopnjo primerna.

9. Za uspešno učenje tujih jezikov mora imeti dijak neko trdno slovnico predizobrazbo, ki mu jo more dati le materinščina. Zato naj se v I. razredu gimnazije in osemletke ne poučuje noben tuj jezik. Sedanje učenje treh sorodnih slovanskih jezikov je za I. razred pogubno.

10. Vse nove učbenike, ne samo za pouk materinščine in drugih jezikov, marveč tudi za vse druge predmete naj pred tiskom (pred uradno odobritvijo) pregleda posebna **jezikovna komisija**, da bodo učbeniki jezikovno dobri, pravopisno pravilni in terminološko enotni. Enako velja tudi glede težnje, da bi bili razni pojmi v vseh učbenikih enako formulirani.

11. **V komisijo za sestavo novega učnega načrta in novih učbenikov** naj pridejo le izkušeni in najboljši pedagogi in strokovnjaki iz prakse ne pa od zelene mize teoretiki. Delo naj se ne osredotoči le na delavce v Ljubljani, ampak naj se k delu pritegnejo sposobni delavci tudi iz podeželskih mest.

12. **Novi učni načrt** naj se pred natiskom pošlje v osnutku v pregled strokovnim aktivom na srednjih šolah.

13. **Pogoj za uspešno delo** je navednje tudi to, da imata dijak in učitelj na razpolago **zadosti papirja**, zvezkov in drugih potrebščin, kakor svinčnikov, peres in pivnikov, sicer ni mogoče zboljšati sedanje izredno slabe pisave in oblike mladino.

14. Za učiteljsvo naj se izda poseben **metodični priročnik**, ki naj pokaže z navodili in na primerih (ne z obveznimi uradnimi zahtevami), kako naj se v šoli obravnavajo posamezne učne enote iz slovnice, pravopisa, pravorečja, književnosti, književne teorije, kako naj se obdelavajo berila, kako korigirajo naloge in kakšni vidiki naj se pri tem upoštevajo (jezik, pravopis, zgradba, snov, slog, pisava in oblika), kakšni vidiki naj se upoštevajo pri ustnem redovanju itd.

II. Predmetnik

Slovenščina I. raz. 6 ur;
Slovenščina II. raz. 5 ur;
Slovenščina III. raz. 5 ur;
Slovenščina IV. raz. 5 ur;
Slovenščina V.—VIII. raz. 5 ur.
Srbohrvaščina I. raz.
Srbohrvaščina II. raz. 2 uri;
Srbohrvaščina III. raz. 2 uri;
Srbohrvaščina IV. raz. 2 uri.
Seminar od V.—VIII. razreda po dve uri štirinajstrednevno.

III. Slovenščina na nižji gimnaziji

a) Učni načrt

1. Za I. in II. razred se v glavnem lahko obdrži dosedanji učni načrt.

2. Za III. razred naj se spremeni v glavnem takole:

a) IZPUŠTETI naj se starejši pisatelji, protestanti in prosvetljenci, namesto njih pa naj se vzame ljudsko pesništvo v pesmi in prozi.

b) Iz slovnice naj se izpušči besedoslovje in pomenoslovje, namesto tega pa naj se vzame sistematičen, poglobljen in razširjen pregled sintakse (prostega in zloženega stavka, priredja in podredja, vrste odvisnikov).

c) Iz književne teorije naj se doda pregled epskih vrst, osnove meroslovja in najvažnejše o trojih in figurah, vse to ob branju primerov iz ljudskega in umetnega slovstva.

3. **Učni načrt za IV. razred** bi potemtakem obsegal:

a) Šolsko branje kot v III. razredu, seveda v zvezi z učnim načrtom.
b) Književnost. Kratak, sistematičen pregled slovenske književnosti. Hrvatski, srbski in makedonski pisatelji naj se pritegnejo le toliko, kolikor imajo zvezo s slovenskim slovstvom (n. pr. Vuk, Obradović, Gaj, Vraz in Ilirizem, Senoa idr.).

c) Krajši pismeni sestavki in prosti spisi po danem načrtu.

d) **Govorne vaje** kot v prejšnjem razredu, poleg tega še pripovedovane vsebine glavnih del pisateljev, ki jih ni mogoče predelati v šoli.

e) **Slovnica**. Ponavljanje, poglobljanje in razširjanje tvarine iz prejšnjih razredov. Na novo: Raba časov, naklonov in načinov. Raba in posebnosti imenskih glagolskih oblik. Nauk o besedah, izpeljankah, sestavljenkah in zloženkah. Tvorba samostalnikov, pridevnikov, števnikov, glagolov in prislovov. Besede tujega izvora, tuje in izposojenke. Pomen besed: prvotni in preneseni pomen. Pregled tropov in figur. Pregled meroslovja. — Ponavljanje vse slovnice.

f) **Književna teorija**. Pregled lirskih in dramatskih vrst s sistematično preglednico celotne poetike.

g) **Domače berilo** priporočljivo.

h) **Šolske naloge** kakor v III. razredu, samo prilagojene višji stopnji.

b) Učbeniki

1. Za vsak razred naj se izda posebno **Slovensko berilo**, ki naj se natančno ujema z učnim načrtom. Prinaša naj skrbno izbrane, najpomembnejše tekste, ki naj bodo samo izvorno slovenski, ne pa prevodi. Vsak tekst naj ima na koncu primeren in zadosten komentar besed, stvari, misli, zgradbe in literane vrste. Dodajo naj se vaje! K najznačilnejšim tekstom naj se dodajo stopnji primerno napisane kratke biografije pesnikov in pisateljev s podobami avtorjev, njihovih rojstnih domov ali krajev, spomenikov in naslovov del, pa tudi umetniške barvne slike v prilogi. Nova berila naj se tehniško vzorčujejo na II. izdaji predvojnih Slovenskih čitank za srednje šole.

2. Vsakemu SB naj se priključi kot **odatek** tudi vsa predpisana slovnica, literarnozgodovinska in književnoteoretična tvarina, tako da bo imel dijak vso učno snov v eni sami knjigi, napisani v obliki, ki je primerna njegovi razvojni stopnji.

3. **SB za I. in II. razred** naj bosta prirejena predvsem za jezikovni pouk ter za ideološko in estetsko vzgojo mladine. Teksti naj bodo predvsem narativni, primerni za obnovo in spise, in ne predolgi, da bi jih morali sekati na več učnih ur. V njih naj bo manj premelega govora in abstraktnih odstavkov, ker so za obnovo in vaje jako neprimerni. Prav takoj naj bo manj opisov, ampak več pripovedovalnega čtiva: pravljice, basni, bajk, povesti, da vzbudijo v otroku zanimanje in veselje do branja in da mu budijo domišljijo. Pisani naj bodo v sočnem, ljudskem jeziku, bogati izraznih zmognosti in besedja, ne pa natrpani z neumljivimi in težkimi tujkami in izposojenkami, s praznimi frazami ali pa pisani v papirnatih slovenskih, v prosti časnikarskih. Sestavki iz NOB in sodobnosti naj bodo prilagojeni učenčevim stopnji, razumljivi in dojemljivi. Naj bo več otroških pesmi! Sprejmejo naj se tudi zgodovinski sestavki, pisani v literarni obliki. Nikakor pa ne smemo napraviti iz SB magazin tekstov iz vseh mogočih predmetov (zemljepisa, prirodopisa, tehnike itd.). Citati v tujih jezikih in pretežke tujeke naj se povsem črtajo.

4. **SB III** naj ima v dodatku tudi pregled ljudskega slovstva, v skladu z učnim načrtom. Samo SB pa naj bo nekak prehod od jezikovnega težišča k literarnemu.

5. **SB IV** naj bo v skladu z učnim načrtom nekaka literarna čitanka, ki naj ima izbor najznačilnejših in najpomembnejših tekstov za ilustracijo pregleda slovenskega slovstva, ki ga določa učni načrt. V dodatku pa naj prinese kratak pregled slovenske književnosti in sistematično preglednico književnih oblik (epike, lirike in dramatične) ter osnove meroslovja, trope in figure.

6. Vsi teksti v vseh štirih SB morajo biti skrbno in **enotno redigrani**, pravopisno prilagojeni novemu Slovenskemu pravopisu, brez napačnih razlag v komentarju ter brez stavskih in korekturnih napak.

7. **Kratki življenjepisni podatki** o pesnikih in pisateljih v SB I—III naj

bodo napisani tako, da bodo primerne stopnji.

8. **Slovnica** naj bo dodana k SB za vsak razred posebej v obsegu, ki je po učnem načrtu predpisan za tisti razred, in v obliki, ki je primerna za tisto razvojno stopnjo. Ima naj veliko vaj!

IV. Slovenščina na višji gimnaziji

a) Učni načrt

1. **Pri ureditvi učnega načrta** je treba upoštevati, da ima sedanji časni učni načrt v primeri s starim jugoslovanskim učno tvarino močno povečano: pritegnev obravnavanja družbenih, političnih in gospodarskih razmer, obdelovanje književnosti 20. stoletja, povečan obseg svetovnega, zlasti ruskega slovstva i. dr. Zato se je treba v novem učnem načrtu omejiti le na najpomembnejše pesnike in pisatelje in njihova dela, vse drugo pa izpuštiti.

2. Izvesti je treba smiselno **koordinacijo med predmeti**, tako da se ne bo obravnavala ista snov pri slovenski in ruščini (Gogolj, Gončarov, Turgenjev, Tolstoj, Gorki, Majakovski, Solohov itd.), marveč sistematično le pri ruščini, pri slovenski pa samo v zvezi z vplivom na našo književnost. — Prav tako ni treba obravnavati iste snovi iz družbenih, političnih in gospodarskih razmer pri slovenski, zgodovini, ustavi in filozofiji. — Pouk zgodovine naj se povsem vskladi na vzporedno obdelovanje posameznih dob z jemanjem literarne zgodovine, in sicer od V. do VIII. razreda!

3. V literarnozgodovinsko obravnavanje naj se sprejmejo tudi literarni kritiki, vodilni jezikoslovci in ideologi, n. pr. Miklošič, Breznik, Ramovš, Kidrič, Prijatelj, Murko, Pleteršnik, Skrabec, Mahnič, Kardelj in drugi.

4. **Slovenska književnost** naj se v glavnem poučuje po dosedanji razdelitvi na razrede od V. do VIII., vendar s temi spremembami: VI. razred naj se razbremenja s tem, da se Levstik, Jurčič, Stritar in Gregorčič prenesejo v VII. razred, kjer je tudi za njih obravnavanje dovolj časa. Ta prenos utemeljujemo z razrezo, ki je zahtevna med staroslovcem in mladostnicami z nastopom Levstika kot kašipota v novo dobo realizma. — K realizmom bi bilo treba pritegniti še Detelo. — Slovnica 20. stol. je treba prikazati sistematično po literarnih smereh ali skupinah, n. pr. takole: I. Sodobniki moderne: impresionistični, realistični in naturalistični. II. Ekspresionizem: individualistična, religiozna in socialna smer. III. Socialistični realizem: predhodniki od 1920 do 1928, začetniki od prelomnice 1928/32 do 1941, razdobje NOB, razdobje socialistične graditve od 1945 dalje.

5. **Književna teorija**. Ker naj bi se po učnem načrtu, ki ga mi predlagamo, dala sistematično preglednica slovnih oblik in osnov meroslovja v IV. razredu, zato naj se ne uvaja v V. razred sistematična poetika, pač pa naj se obravnavajo posamezne slovnstvene vrste skozi vse višje razrede ob branju literarnozgodovinskih tekstov, zlasti ob Prešernu, Gregorčiču, Levstiku, Župančiču in drugih mojstrih. Sele v VIII. razredu pa naj se poda sistematičen in zaokrožen pregled vseh slovnstvenih oblik, celotne poetike, in sicer v zgodovinski perspektivi.

Za star papir nove zvezke

V sedmi številki »Prosvetnega delavca« je v članku »Letos bo več učil in zvezkov in drugih šolskih potrebščin« podrobneje obdelan problem pomanjkanja dovoljne količine papirja za izdelavo zvezkov, ki bi krile minimalne potrebe naših šol. To splošno pomanjkanje papirja izvira iz dejstva, da so se kulturne potrebe naših narodov izredno dvignile, saj izhaja samo »Borba« dnevno v nad 700.000 izvodih, dočim je ves dnevni tisk v stari Jugoslaviji izhajal v okrog 350 tisoč izvodih, izredna knjižna dejavnost ter povečanje števila otrok v naših šolah, ki potrebujejo več knjig in zvezkov. Zaradi tako povečanih potreb, naše tovarne, kljub zvišani produkciji niso v stanju proizvajati dovolj in moramo velike količine papirja uvažati, zakar je treba deviz — zato je treba izvoziti rude, les itd. Ob godrnjanju o pomanjkanju papirja pa se vse premalo vprašamo, koliko smo pripomogli, da bi to pomanjkanje ublažili. Pri tem mislim na izredno varčevanje s papirjem ter na stalno zbiranje vseh vrst papirja ob časopisov, starih knjig, uporabljenih zvezkov do nerabnih arhivov itd., kar vse bi lahko služilo naši papirni industriji kot surovina za predelavo. Vem, da se bo pri tem marsikdo razjezil, češ, saj smo zbirali, pa še sedaj leži na podstrešju, v drvarnici ali kjer koli drugje, ker papirja, ki smo ga zbrali, ni prišel nihče iskati. To za marsikateri primer velja in je stvar upravičljiva zaradi objektivnih težav pri prevozu, v še večjih primerih pa je gotovo vzrok neodgovornost in malomarnost tistih, ki bi morali papir

odpeljati in poslati v tovarno. Pri tem naj pripomnim, da vračajo v državah, od katerih mi papir kupujemo, mnogo več starega papirja nazaj v tovarne, kot se to dogaja pri nas. Kakor koli je že dosedaj bilo, letos bomo stvar prijeli resneje in zato prav gotovo uspešneje.

Akcijo za zbiranje starega papirja, ki je organizacijsko že temeljito pripravljena, bomo razdelili letos v dva dela, in sicer tako, da bi prvi del akcije trajal od 8. do 13. maja, drugi del pa od 19. do 24. junija. V času prvega dela akcije bomo zbirali vse vrste starega papirja in tekstilne odpadke (stare čunje), v drugem delu pa naj bi učitelji in profesorji pobrali od učencev vse popisane zvezke, ki so jih učenci popisali v letošnjem letu z domačimi in šolskimi nalogami, kot tudi vse ostale uporabljene zvezke, v katerih ni snovi, ki bi jo učenci prihodnje leto nujno potrebovali. Poleg zvezkov bomo takrat pobrali tudi vse one šolske knjige, ki v prihodnjem šolskem letu ne bodo več v uporabi, ker bodo izšle nove. (Seznam teh knjig bo Ministrstvo za prosveto pravočasno objavilo.) Učitelji in profesorji — razredniki naj nad oddajanjem zvezkov in knjig vodijo kontrolo, ker bomo dali dodatni kontingent zvezkov, ki jih bomo dobili za pobrani stari papir, a tudi nove knjige samo tistim učencem, ki bodo oddali stare zvezke oz. knjige. Dopovedati moramo učencem, a po potrebi tudi staršem, da sedaj ni čas za sentimentalno hranjenje starih šolskih zvezkov in knjig, ob katerih bi kdaj pozneje, mogoče na stara leta, obujali mladostne spomine.

Le preberite...

V OLO Kamnik je odbor sindikalne podružnice prosvetnih delavcev odklonil sodelovanje in pomoč pri premetitvah z izgovorom, da ne bo sodeloval pri nameščajnih na težja mesta.

Učiteljica Hrobat Fanika v Loki pri Zidanem mostu poučuje celodnevno (86 otrok), a poleg tega pometeta še vse šolske prostore, ker baje ni dobiti v kraju šolske snažilke. Tovarišica je poročena in ima štiriletnega otroka. Tudi v Nomnju pri Bohinju je učiteljica-tečajnica morala ne samo pometati, ampak tudi kuriti šolske sobe. Tovariša poverjenika za šolstvo v okrajih Trbovlje in Jesenice, ali vama je to znano in kaj pravita k temu?

V Stični je prefekt dijaškega doma profesor, ki ima v domu hrano in stanovanje, a prihaja zelo, zelo redko h gojencem.

Studentska menza v Ljubljani, Kongresni trg 1, prehranjuje tudi 79 nameščencev MP in MZK. Abonentni ugotavljajo, da se kvaliteta hrane od dneva do dneva močno izpreminja, v splošnem je slaba, za študente pa popolnoma nezadostna. Kje je ljudska inspekcija?

Učitelji pripravniki in učitelji tečajniki, ki prihajajo k izpitom, se pritožujejo, da jih še vedno zaposlujejo do zadnjega dne pred izpiti tudi z raznimi aktivističnimi posli, kakor n. pr. OLO Maribor-okolica za tiskanje plakatov in podobno. Se vam zdi to prav?

Za prihodnji mesec je živilski fond za šolske kuhinje znižan za 50 odstotkov. S tem je ogrožen obstoj že organiziranih kuhinj in onemogočen nadaljnji razvoj. V letošnjem letu ne bo nižjih cen za zelenjavo in sadje ter še za nekatere republiške dodatke. S tem je porušeno ravnovesje v proračunih vzgojnih ustanov vseh vrst, posebno pa bodo to občutila počitniška letovanja. Če se ta problem ne reši ugodno, obstaja nevarnost, da otroci ne bodo dobivali zadostnih količin sadja in zelenjave.

Komplicirana statistika, kakor jo zahteva zvezno ministrstvo za znanost in kulturo, prizadeva okrajem precej nevednosti. Ker okrajna poverjeništa zaradi obilice dela na drugih sektorjih ne morejo sama pravočasno izvršiti teh nalog, kličejo na delo učitelje iz šol. Tako je n. pr. okraj Gorica poklical od 15. do 17. marca t. l. 10 učiteljev, da so urejali in popravljali statistične obrazce. Koliko tako pripravljeni podatki odgovarjajo dejanskemu stanju, je veliko vprašanje. In zaposljevanje učiteljskega na tak način?

Skoraj vsemu osebju po vzgojnih domovih so bile v aprilu odvzete nakaznice, čeprav se ne hranijo v domovih. Iz vseh okrajev tudi prihajajo poročila o znižanju števila nakaznic za prosvetne delavce. Navadno so pri tem prizadete služiteljice na vaških šolah. Na intervencije bo reševalo Ministrstvo za preskrbo vse te primere, drugega za tega. Ali ne bo potrebno zaradi takega postopka nekaterim čakati le predolgo na rešitev in živeti brez garantirane preskrbe?

Oblastni in okrajni ljudski odbori ne poznajo razlike med premijskimi in posebnimi osebnimi podatki. OLO Gorica n. pr. nagrajuje učiteljsvo, ki poučuje celodnevno, s 1200 do 1500 din za pet mesecev.

Šolska vodstva bodo po zaključku prvega, kot drugega dela akcije, javila na okrajno poverjenišvo za prosveto, koliko so zbrali papirja. Okrajna poverjenišva pa bodo po pokazani potrebi razdelila okraj na sektorje, to je določila bodo šole, kjer se bodo nahajali zbirni centri. Na te centre bodo ostale šole določenega sektorja na kakršenkoli način spravile zbrani papir (preko pionirske organizacije, AFZ ali KLO bomo dobili voznička, ki bo zbrani papir odpeljal na zbirni center), ker bomo na ta način olajšali in pocenili odvoz papirja s kamioni na okrajni zbirni center, oz. v skladišče »Odpada«.

Podjetje »Odpad« bo ves zbrani papir plačalo okrajnim poverjeništvom za prosveto, ki bodo denar razdelila po šolah, upoštevajoč količino oddanega papirja. Šole pa bodo ta denar uporabile za to, da bodo pomagale plačevati nove zvezke ali pa za kakšne druge stvari, ki bodo v korist vsem učencem.

Ker bodo količine papirja, ki jih bomo dobili v zameno za zbrani stari papir te akcije, uporabljene izključno za izdelavo zvezkov in povečanje naklad šolskih knjig, mislim, da ni treba posebej poudarjati, da je v interesu vsakega učitelja in profesorja, vsakega učenca, Pionirke in Mladinske organizacije, a tudi staršev, da akcija čim bolj uspe, da zberemo in tudi odpremo v tovarne čim več starega papirja. Prepričevanje v tej smeri je gotovo nepotrebno, saj si bomo na ta način pomagali sami, a istočasno prihranili državi dragocene devize.

—ič